

4. tétel

Az **emberi kommunikáció kialakulásának** biológiai és társadalmi feltételei egyaránt voltak.

Biológiai feltételek:

- felegyenesedett járás → kéz használata
→ hangképző szervek helyzetének megváltozása
- hangképző szervek fejlődése, alkalmassá válása a beszédre
- az agy térfogatának növekedése

Társadalmi feltételek:

- a differenciált munkavégzés kialakulása
- az ősi közösségek, majd az ősközösségi társadalom létrejötte.

Több 10.000 évvel ezelőtt hosszú folyamat eredményeként jött létre a nyelv előbb tagolatlan, majd tagolt beszéd formájában Ez a **verbális (szóbeli) kommunikáció**.

A kultúra fejlődésével megjelent az **élőbeszéd rögzítése**, az **írás** különféle jelrendszerekkel. Az írásrendszerek eleinte a valóságot akarták utánozni, képszerűek voltak, majd megjelent a fogalomírás, a szó és szótagírás valamint a betűírás. Az írás a nyelv második, rögzített létmódja.

A szóbeli és az írott közlésfajtának vannak közös és eltérő vonásai egyaránt. Mindkét változat ugyanazt a célt szolgálja

A közlési folyamat eszközei mindkét esetben egyeznek, vagyis van egy adó (beszélő/író) és egy csatorna, amit a vevő (olvasó/hallgató) dekódol. Ez a folyamat az élőbeszédben megfordítható, az adó-vevő kapcsolat felcserélődhet.

Beszéd	Írás
Több tízezer éves kommunikációs forma.	Kb. 5000 éves kommunikációs forma.
Gyors gondolkodást igényel, közvetlen.	Lassú, időt enged a gondolkodásra, közvetett.
Múlandó, egyszeri, megismételhetetlen.	Maradandó, sokszorosítható.
Térben és időben kötött.	Térben és időben kötetlen.
Az emberi test önmagában hozza létre, nem kell hozzá segédeszköz.	Segédeszközök (íróeszköz, írófelület) felhasználásával alkotjuk meg.
Hallási (auditív) úton jut el a befogadóhoz.	Vizuális (látási) úton jut el a befogadóhoz.
A hallgatóhoz szól. A beszélő közvetlenül visszajelzést kaphat a hallgatótól.	Az olvasóhoz szól. Nincs azonnali visszajelzés.
Kevesebb információt ad egyszerre, több az ismétlés.	Sok információt közöl egyszerre.
Nyílt, laza szerkesztési mód jellemzi.	Zárt, kötött szerkesztési mód jellemzi.
Minden esetben kiegészítik a nem verbális jelek.	A megértést az írást kísérő nem verbális jelek (pl. íráskép) segíthetik vagy ronthatják.
<ul style="list-style-type: none"> • Általában nem annyira igényesen fogalmazunk szóban mint írásban. → Lazább a mondatfűzés; legtöbbször spontán szövegek → Töltelékszavak (hát, izé, tök, stb.) → Társalgási fordulatok használata (köszönések, légy szíves, elnézést, stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Általában tudatosak, igényesebbek, megformáltabbak, mint a szóbeli szöveg.
<ul style="list-style-type: none"> • Ismétlések, visszautalások gyakran fordulnak elő 	<ul style="list-style-type: none"> • Kevesebb az ismétlés, céltudatosabb a szerkesztés (Több idő a megalkotása, mint a szóbeli szövegnek)

4. tétel

<ul style="list-style-type: none"> • Csak egyszer hangzik el („szájbarágósabban”, lényegét kiemelve kell mondani) → emiatt helyzethez kötött 	<ul style="list-style-type: none"> • Többször is elolvasható (maradandó). • Bárki elolvashatja (kockázat)
<ul style="list-style-type: none"> • Azonnal látjuk, tapasztaljuk a hallgatók visszajelzéseit, és ez befolyásolhatja a szövegalkotást. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nem tudjuk figyelembe venni a befogadó visszajelzéseit
<ul style="list-style-type: none"> • Sok kifejezőeszköz kíséri: <ul style="list-style-type: none"> ➢ A beszéd zenei eszközei (hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédsszünet, beszédtempó) ➢ A beszédet kísérő egyéb nem nyelvi jelek (arcmimika, gesztusok, testtartás, térközsabályozás, öltözködés, stb.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kifejezőeszközei: <ul style="list-style-type: none"> ➢ A szöveg formája, a színek, betűtípus, betűméret, tagolás - bekezdések, helykihagyás, a papír – amin található, kézírás, stb. ➢ Írásjelek pl. Milyen csinos a ruhád! – (kedvesség) Milyen „csinos” a ruhád! – (sértés) (idézőjel, pont, vessző, zárójel, kérdőjel, felkiáltójel, stb. használata mind kifejez valamit) ➢ Hangulatjelek: új keletű kifejezőeszközök, az internetes írásokban (e-mail, chat) és az smsekben használatosak. Pl. :) :(:D stb.
<ul style="list-style-type: none"> • Szóbeli szövegtípusok: <ul style="list-style-type: none"> ➢ Társalgás – beszélgetés; előadás, kérés, felhívás, köszöntés, szónoki beszéd, stb. 	<p>Írásbeli szövegtípusok: Tanulmány, cikk, hivatalos levél, magánlevél, napló, emlékirat, kritika, esszé.</p>

A mindennapokban a szóbeliség aránya jóval magasabb, ez az ember elsőrendű közlésmódja. A nyelvhasználati szinterek között a szóbeliség a magánéleti, míg az írásbeliség a közéleti tereken a legelőbb.